

Tiszák a nemzetért – Egyházmegyei történelemverseny

	A tanuló neve:	
	Iskolája:	
	Elért pontszám: 121/	

Kedves Versenyző!

Köszöntelek a Szeged-Csanádi Egyházmegye Tiszák a nemzetért történelemversenyén. Ebben az évben a dualizmusról szeretnénk még többet tanulni, és megismerni, hogy mit tettek a gróf Tisza család tagjai nemzetünkért. Ilyen feladatokkal lehet, hogy még nem találkoztál, de az általunk biztosított útmutatással és kutatómunkával (tankönyvek, könyvtár, világháló) ezek is megoldhatók. Az első és második fordulóban 1-1 feladatlapot kapsz majd, a harmadik fordulóban virtuális kiállítás készítése lesz a feladatod. Terveink szerint a negyedik fordulót februárban, a Parlamentben, az ötödiket márciusban Geszten, a Tisza-kastélyban rendezzük. Az első és második forduló feladatlapjait e-mailben kell visszaküldened tortenelemverseny@szeged-csanad.hu e-mail-címre. A virtuális kiállítást a Genially felületén kell majd elkészítened, linkjét az előbbi e-mailcímre várom.

Kérlek, a határidőt tartsd be!

A válaszoknak kijelölt vonalakat töröld ki, és valamilyen színnel (ne pirossal) írd be a megoldást!

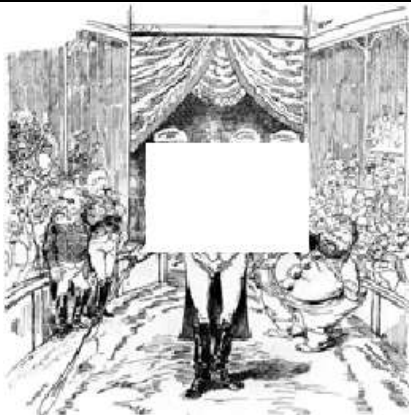

Sok sikert, és eredményes, örömteli versenyzést kívánok!

Zsuzsi néni

Braunné Fodor Zsuzsanna, versenyszervező

Az első forduló visszaküldési határideje 2025. november 21.

1. Töltsd ki a táblázatot! 12 pont

	
<p>esemény:</p>	<p>esemény:</p>
<p>hiányzó személy:</p>	<p>hiányzó személy:</p>
	
<p>esemény:</p>	<p>esemény:</p>
<p>hiányzó személy:</p>	<p>hiányzó személy:</p>
	
<p>hiányzó személy:</p>	<p>esemény:</p>
<p>a karikatúra eredeti megjelenési helye:</p>	<p>az esemény ideje:</p>

2. Kit neveztek így, kiről mondták? Írd le a korszak politikusainak nevét! - 6 pont

a turini remete _____

a nemzet prókátora _____

a szép akasztott _____

a generális _____

az első nem nemesi származású miniszterelnök _____

a vad geszti bolond _____

3. Az alábbi link segítségével nézd meg a filmet, majd az elhangzottak és ismereteid segítségével válaszolj a kérdésekre! – 22 pont

<https://zanza.tv/tortenelem/ujkor-kiegyezeshez-vezeto-ut-es-dualizmus-kora-magyarorszagon/dua-lista-allam-politikai>

Melyik költő nevezte Magyarországot néma tartománynak? Mi a címe versének? (2 pont)

Számozással állítsd sorrendbe, hogy a néma tartomány és a Habsburg-ház kapcsolatát milyen fontos korszakok, események, történések jellemezték Világostól a kiegyezésig a film alapján! (12 pont)

	Határozati Párt		provizórium		Bach-korszak
	passzív ellenállás		Königgrätz		Februári pátens
	emigráció		Felirati Párt		megtorlás
	Októberi diploma		fegyveres ellenállás		Húsvéti cikk

Értelmezd és fogalmazd meg a Nem engedünk a 48-ból kifejezés jelentését a filmben elhangzottak alapján! (4 pont)

Melyik állomáshoz tartoznak az alábbi szövegrészek? Írd a fenti táblázatból a megfelelő számot a szöveg mögé! (4 pont)

„A közelmúlt eseményei, s oly viszonyok, melyek hazánkban még ma is fennállnak, lehetlenné teszik számomra, hogy a közügyekben részt vállaljak.” ____

„Készek leszünk mindenkor....saját törvényeinket a birodalom szilárd fennállásának biztonságával összhangzásba hozni. Arra kell törekedni, hogy a birodalom biztonsága eléressék, mind a magyar alkotmány alaptörvényei a lehetőségig fenntartassék...” ____

„Nemzetnek lehet elnyomást tűrnie, de jogai megvalósításának reménye iránt semmi körülmények közt nem szabad kétségbe esnie, s azért, mert valamely jogát nem képes megvalósítani, nem szabad arról önként, örök időkre lemondania...” ____

„Minden császári és királyi tisztet, aki a forradalom szolgálatában állt, agyon fogok lövetni... Egész Európának példát fogok mutatni, hogyan kell a rendet és a nyugalmat egy évszázadra biztosítani.” ____

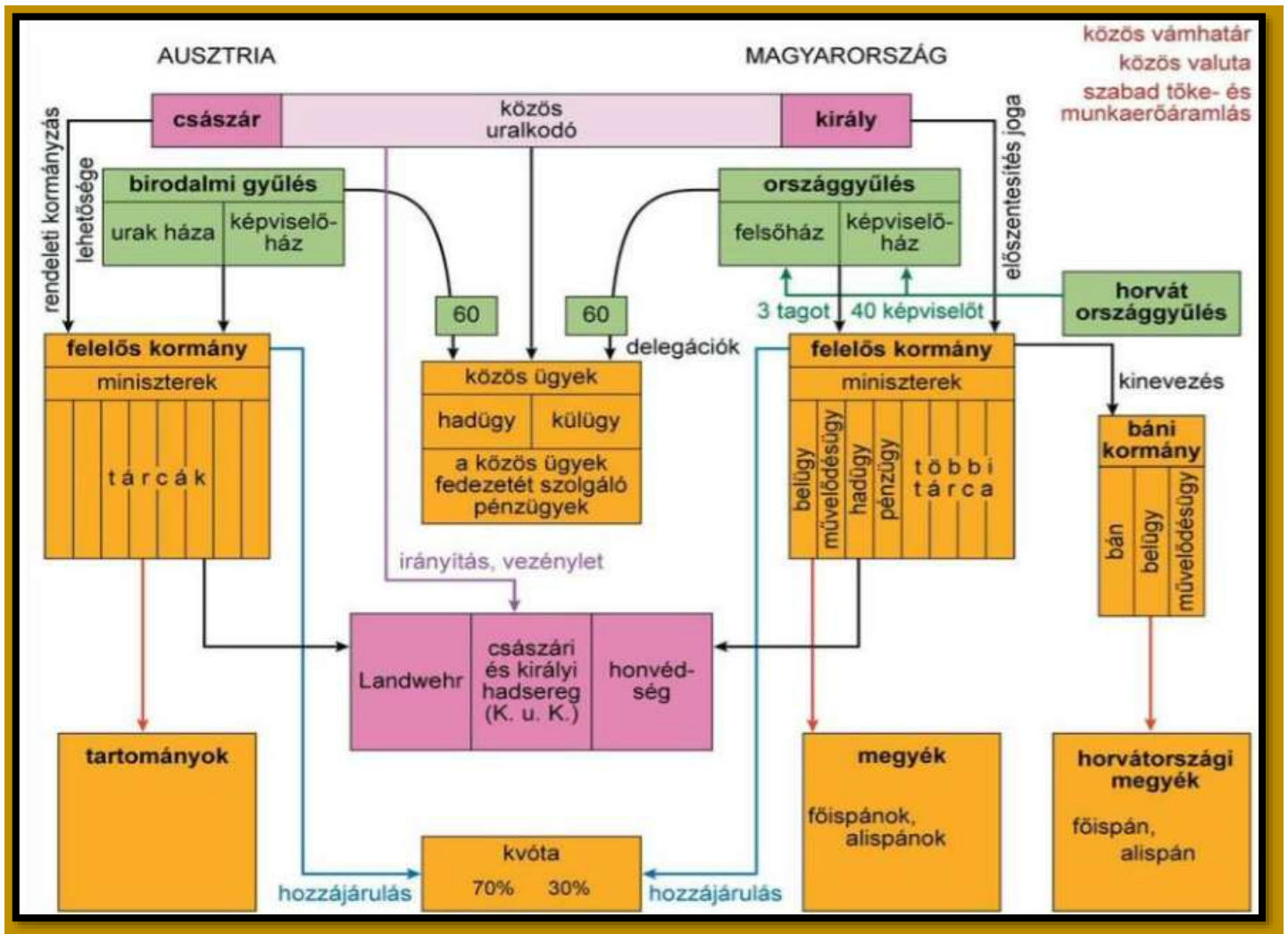
4. Fejtsd meg a rejtvényt! – 16 pont

																	
1.																	
2.																	
3.																	
4.																	
5.																	
6.																	
7.																	
8.																	
9.																	
10.																	
11.																	
12.																	
13.																	
14.																	
15.																	

1. Divatos korabeli szalonkabát, az egykor zsarnoknak tartott császár népies megnevezése.
2. A birodalom más területeiről érkezett, magyarul nem tudó, de magyaros viseletű hivatalnokok.
3. Az elnyomó hatalom „szemei és fülei” voltak.
4. A koporsóját szállító vonat csak éjszaka haladhatott át Ausztrián.
5. Újságok, könyvek tartalmának politikai szempontból történő ellenőrzése.
6. Ilyen államszövetségbe tömörült volna Magyarország, Horvátország, Szerbia és a román fejedelemségek.
7. 1904-ben ilyen szavazás is volt a Parlamentben.
8. A Deák-Párt és a Balközép egyesülésével, összeolvadásával jött létre.
9. A parlament működésének súlyos veszélyeztetése, akadályozása, a tanácskozás lehetetlenné tétele.
10. Olyan államforma, ahol az uralmat egy személy gyakorolja.
11. Pártja határozatban akarta visszautasítani a császár 1860-as alkotmánytervezetét.
12. Ő komponálta az 1867. június 8-án felcsendülő misét.
13. Batthyány Lajos és Andrássy Gyula kormányában is ugyanazt a miniszteri tárcát töltötte be.
14. Azzal vádolta magát, hogy ő indította el azt a folyamatot, amely az 1849-es tragikus eseményekhez vezetett.
15. Ez a szálloda adott otthont egy Zala megyei nemesnek, aki lakosztályát birtokai árából, és képviselői fizetéséből vásárolta.

5. Az ábra és saját ismereteid segítségével válaszolj a kérdésekre! (16 pont)

(Ugrai Gábor történelemtanár feladata, az engedélyével felhasználva.)

A) Ki volt a közös uralkodó?

1899-ben: _____

1917-ben: _____

B) Melyek voltak a közös ügyek?

1. _____ 2. _____ 3. _____

C) Minek a rövidítése a K.u.k.? Írd le németül és magyarul is! (4) _____

D) Milyen minisztériumok voltak megtalálhatók a magyar kormányban?

1. _____ 2. _____ 3. _____ 4. _____

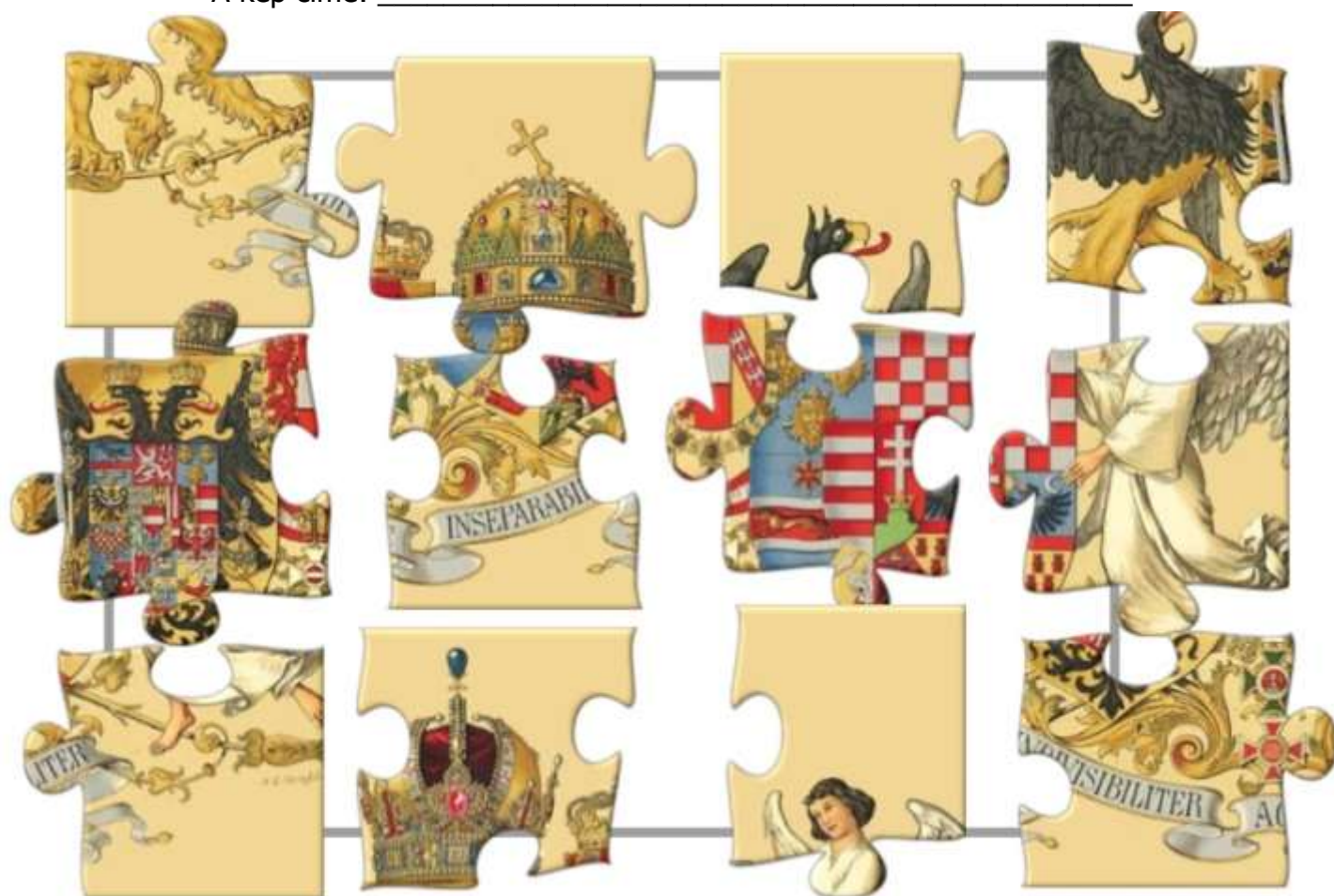
E) Hány százalékkal járult hozzá hazánk a közös ügyekhez? _____

F) Hány tagot küldenek a horvátok a magyar felsőházba? _____

G) Ki volt a horvát király 1898-ban? _____

6. Mit látnál, ha összeillesztenéd az alábbi kirakót? Adj címet a képnek és egészítsd ki a szöveget! – 11 pont

A kép címe: _____

Az ábra jobb oldalán található angyal egy _____ tart, amelynek közepén egy kisebb _____ van. Ennek bal oldalán az _____ sávok, jobb oldalán a _____ és a _____, tetején a _____ látható. A szalagon olvasható latin nyelvű mondat jelentése magyarul _____. A jelmondat az _____ és a _____ fél egyenrangúságát, illetve egységét hangsúlyozza.

7. Olvasd el figyelmesen a Tisza Kálmánról szóló cikket, majd válaszolj a kérdésekre! (17+11) 28 pont

1830. december 16.
Tisza Kálmán születése
Szerző: Tarján M. Tamás

„Úgy tetszik, mégis asszony a politika. S mire megöregszik az ember, úgy kiokosodik belőle is, ha csak nem olyan nagyon szerelmes valaki, mint Tisza Kálmán.”
(Mikszáth Kálmán)

1830. december 16-án született Tisza Kálmán politikus, hazánk legtovább hatalomban lévő miniszterelnöke, aki 1875–90 között irányította Magyarországot. Tisza, ahogy ragadványneve is utalt rá, „generálisként” kormányozta hazánkat, stílusának és jellemének köszönhetően azonban megszilárdította a

deáki kiegyezés nagy művét, lerakta a dualista rendszer alapjait, és ideális viszonyokat teremtett az ipari forradalom kibontakozásához.

Tisza még be sem töltötte 18. életévét, amikor már a Batthyány-kormány Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumában alkalmazták, mint segédfogalmazót, ő pedig később Debrecenbe is követte a szabadságharc vezetőit. A császáriak győzelme után egy időre külföldre emigrált, és csak az ötvenes évek végétől avatkozott be újra a politikába, amikor is tiltakozását fejezte ki az 1859-es októberi diploma, majd a következő évi februári pátens ellen. Tisza Kálmán az 1861-es országgyűlésen a Teleki László-féle Határozati Párthoz csatlakozott, nagybátyja öngyilkossága után pedig át is vette annak irányítását, ám végül alulmaradt a Felirati Párttal szemben. A nemes úr a későbbi években is a '48-as elvek mentén politizált, így 1865-től – Ghyczy Kálmán mellett – a Balközép egyik vezéralakja lett, ellenezte a deáki kiegyezést, ahelyett pedig Magyarország gazdasági függetlensége és az önálló hadsereg mellett tört lándzsát.

Tisza 1868. április 2-án tette közzé a fenti követeléseket tömörítő bihari pontokat, melyeket aztán a hetvenes évek közepére megváltozott belpolitikai légkörben mégis „szögre akasztott”, hogy tevékeny alakítója lehessen az ország sorsának. Irányváltásának legfőbb oka abban rejlett, hogy Lónyay Menyhért kormányzása a Deák-párt nagy részét is elidegenítette a kabinettől, ezzel együtt pedig a kormány-párt képviselői mind közelebb kerültek Tiszáék platformjához. Ennek következtében 1873 decemberében, Ghyczy Kálmán kiválásával megkezdődött a később leválthatatlannak bizonyuló Szabadelvű Párt születését eredményező fúzió, mely során Ghyczy Középpártja közvetített a Deák-párt és a későbbi miniszterelnök között.

1875. március 1-jén aztán megalakult a Szabadelvű Párt, mely az éppen zajló választásokon elsöprő győzelmet aratott – a szavazatok több mint 80%-át szerezte meg –, ekkor azonban még nem Tisza, hanem báró Wenckheim Béla alakított kormányt, aki utódját belügyminiszteri bársonyszékhez juttatta. Tisza Kálmán 1875. október 20-án, szinte változatlan névsorral vette át a kormányrudat, és mint kiderült, a magyar történelem leghosszabb miniszterelnöki ciklusát kezdte meg, mely során megszilárdult a dualizmus addig ingatagnak bizonyuló rendszere.

Tisza sikere alapvetően két tényezőtől eredt: egyfelől a kormányfő mesteri módon lavírozott a különféle liberális érdekcsoportok között, a háttérben – többnyire személyes kapcsolatainak köszönhetően – megkötött alkukkal pedig szilárd háttérrel biztosított maga számára, másfelől viszont rendkívül akaró, sőt, erőszakos politikus volt – beszédes, hogy 13 éven át megtartotta korábbi belügyminiszteri székét –, aki gyakorlatilag „kézi vezérléssel” irányította a Szabadelvű Pártot. Jellemző módon Tisza Kálmán híveit az ellenzéki körök csak „mamelukokként” emlegették, őt magát pedig a Generális jelzővel „tisztelték meg.” A miniszterelnök ezzel együtt igen tehetséges stratégának bizonyult, hiszen személyes tekintélyével, hatalmi játszmáival másfél évtizeden át szinte egyeduralmat biztosított pártjának a törvényhozásban.

Egy kormányfő értékelésében persze nem csak az a fontos, hogy politikusként mit ért el, hanem hogy országlását milyen teljesítménnyel zárta. Kormány(a) névsorát tekintve a Generális eleve irigylésre méltó helyzetben volt, hiszen számos minisztere – többek között Trefort Ágoston, Baross Gábor, Szapáry Gyula, Szilágyi Dezső – kiemelkedő szakemberként vonult be a magyar történelembe, a bennük rejlő energia kiaknázásához azonban egy Tisza Kálmánra is szükség volt, akinek vezetésével 1875–90 között ezek a tehetséges miniszterek felépítették a dualizmus kori Magyarországot. A legelső eredmény a közigazgatásban mutatkozott, ahol a Tisza-kormány két feladattal került szembe: fel kellett számolnia a feudális rendszer maradványait, illetve helyre kellett állítania az ország megrendült köz-

biztonságát. Előbbi cél a vármegyerendszer 1876-os egységesítésével, a privilegizált területek felszámolásával teljesült, míg az utóbbi téren fennálló problémák esetében az új büntető törvénykönyv – az úgynevezett Csemegi-kódex –, illetve a csendőrség felállítása hozott megoldást.

A kabinet gazdasági téren is jelentős eredményeket könyvelhetett el, ugyanis a hitelélet szabályozásának és az iparfejlesztési törvényeknek köszönhetően Magyarország ugrásszerű fejlődésnek indult, ami- ben – lásd például Baross Gábor erőfeszítéseit a Magyar Államvasutak létrehozására – idővel az állam is kiemelt szerepet vállalt. Ugyancsak Tisza kormányzása alatt fejlődött ki a Trefort Ágoston által meg- álmodott oktatási rendszer is, mely a későbbi évtizedekben a világ szellemi élvonalába repítette hazán- kat.

Tisza Kálmán 15 esztendő kormányzása persze bőven hagyott kivetnivalót maga után, amit a rendszer korruptsága és a Generális erőszakossága mellett számos más ponton is megemlíthetünk. Túl azon, hogy a dualizmus rendszerének egyes feudális maradványai – a stabilitás fenntartása érdekében – egészen a Horthy-korszakig megmaradtak, illetve, hogy a kormányzat többek között a három felvidéki szlovák nyelvű középiskola bezárásával is a nemzetiségek erőszakos magyarosítására törekedett, a balkáni expanzió – Bosznia 1878-as okkupációjának – támogatása miatt külpolitikai téren is joggal kritizálhatjuk a kormányt. A hibás döntések helyett azonban mégis rendszerének és személyének „el- használódása” okozta a Generális bukását, mely körülmény a választások során mindegyre csak növelte a – zömmel '48-as alapokra helyezkedő – ellenzék bázisát.

A „kegyelemdőfést” aztán az 1889-ben kezdődő véderőtörvény-vita adta meg, hiszen a politikai ellen- felek keresve sem találhattak jobb támadási felületet annál, mint hogy Tisza Kálmán a közös császári- királyi hadsereg létszámának növelését pártolta. Az évtizedesre nyúló konfliktusban a Generális bázisa egy év alatt felőrlődött, így a politikus majdnem 15 év után, 1890 márciusában lemondott a kormány éléről. Tisza „szépen” akart távozni a hatalomból, ezért kérvényt intézett Ferenc Józsefhez (ur. 1867- 1916) Kossuth Lajos magyar állampolgárságának meghagyása érdekében – 1889 után ugyanis a poli- tikus azt automatikusan elvesztette volna –, a kicsinyes uralkodó azonban természetesen elutasította a miniszterelnök indítványát.

Tisza Kálmán végül ennek ürügyén adta be lemondását, a későbbiekben pedig pártjának prominens, de egyre súlytalanabbá váló tagja maradt. A dualizmus rendszerét megszilárdító államférfi 1902-ben fejezte be földi pályafutását, öröksége pedig alig másfél évtizeddel élte őt túl, ennek ellenére vitatha- tatlan tény, hogy kormányzása a magyar történelem egyik legsikeresebb időszakának tekinthető.

A cikk forrása: <https://rubicon.hu/hu/kalendarium/1830-december-16-tisza-kalman-szuletese> utoljára letöltve: 2025. október 23.

Mi volt Tisza Kálmán ragadványneve? _____

A fenti szó többféle értelmezését olvashatod a szótárakban. Szerinted melyik a Tisza Kálmán szerepét, tevékenységét, eredményeit leginkább kifejező szinonima? _____

Sorold fel, mely pártoknak volt vezéralakja Tisza Kálmán? (3)

1. _____ 2. _____ 3. _____

Ki volt az a szintén Békés vármegyéből származó politikus, aki megelőzte Tisza Kálmánt a miniszterel- nöki székben? _____

Hogyan nevezték Tisza Kálmán híveit az ellenzéki körök? _____

Kik voltak ők? Keresd meg és írd le a fenti szó kissé rosszalló, történettudományos magyarázatát az Arcanum digitális szótárban! (2)

Mivel járult hozzá Tisza Kálmán az ország megrendült közbiztonságának helyreállításához? (2)

1. _____
2. _____

Mi az összefüggés a 4. feladatban található keresztrejtvény megfejtését író személy és Tisza Kálmán közt? (3)

Mi volt Tisza Kálmán érdeme a cikk első bekezdése szerint? (3)

1. _____
2. _____
3. _____

Igaz vagy hamis? Írj i vagy h betűt! A hamis állításokat tedd igazzá! A rövid vonalra a hamis állítás sorszáma kerüljön, a hosszúra az igazzá tett állítás. A szöveg alapján dolgozz!

1. Tisza Kálmán kezdetben ellenezte a deáki kiegyezést, és Magyarország gazdasági függetlensége és az önálló hadsereg mellett tört lándzsát. _____
2. Követeléseit 12 pontban fogalmazta meg. _____
3. A Szabadelvű Párt egyszerű többséget szerzett az 1875-ös választásokon. _____
4. Tisza Kálmán saját kormányának belügyminisztere is volt. _____
5. Személyesen ismerte a Vaskancellárt. _____
6. Tisza Kálmán miniszterelnöksége idején az Osztrák-Magyar Monarchia terjeszkedett a Balkánon, amely az I. világháború kitörésének egyik ürügye/oka lett. _____
7. A cikk szövegét a Rubicon történelmi folyóirat honlapján olvastam, ahol az nem volt feltüntetve, hogy a cikk mikor íródott. Igaz-e ma is a cikk azon állítása, hogy a magyar állam történetében eddig Tisza Kálmán töltötte be leghosszabb ideig a miniszterelnöki széket? _____

8. Készíts rövid fogalmazást a szegedi nagy árvízről! Ne felejtsd el bemutatni benne, hogyan kapcsolódik a katasztrófa és a gróf Tisza család! Műved legyen hiteles és egyedi, 15 sornál nem hosszabb! A következő oldalon dolgozz! – 10 pont